

Holland Festival '75

Lhamo

Amsterdam – Stadsschouwburg – vrijdag 20 juni – 20.15 uur
Scheveningen – Circustheater – zaterdag 21 juni – 20.15 uur
Rotterdam – Schouwburg – zondag 22 juni – 20.15 uur

Tibetaans Volkstheater Lhamo Dharmasala (India)

De uitzonderlijke groep Lhamo uit Tibet, in ballingschap verblijvend in Dharmasala in Noord-India, is de laatste van drie presentaties van niet-westerse kunst in het festivalprogramma. De groep maakt zijn Europese debuut onder auspiciën van de Dalai Lama zelf.

Het Tibetaans Volkstheater, 'Folk Opera' zoals men Lhamo ook wel noemt, is zoals het woord aanduidt populair van vorm en inhoud. De stijl gaat lang terug in de geschiedenis en werd ongeschonden bewaard in het geïsoleerde Tibet – hoog in het Himalaya-gebergte – dat aan het eind van de jaren vijftig door de Chinese Volksrepubliek werd bezet. De Dalai Lama en zijn volgelingen trokken toen noodgedwongen de grens over en verblijven sindsdien in India.

Na zijn verbanning stichtte de Dalai Lama godsdienstige en kulturele centra om de rijke Tibetaanse erfenis te behoeden en te bewaren. In Dharmasala werd op deze wijze het Tibetaanse muziek-, dans- en drama-centrum opgericht dat nu de thuishaven is van de Lhamo-groep.

Lhamo is een ongeveer 500 jaar oud volksvermaak dat uitdrukking geeft aan de zelf-expressie en de amusementsbehoefte van het Tibetaanse volk. Het programma bestaat uit een reeks afgeronde verhalen en taferelen die afwisselend komisch, heftig of kinderlijk-poëtisch kunnen zijn en inhoudelijk aansluiten bij de nationale geschiedenis en bij de legenden rond goden en helden.

Soms zijn er op zichzelf staande sprookjes aan de orde – zoals rond het prinsesje dat ter wereld gebracht en opgevoed wordt door een hert – maar in vele verhalen spelen types een vaste rol: de moedige koning, de verdorven koningin, de draak, de wijze ouden, de wrede beulen, orakels, goden, nimfen, feeën enz., allen in hun eigen traditionele, veelzijdige symbolische kleuren en kleren. Het 'happy ending' van de meeste verhalen weerspiegelt de gemakkelijke, warme en lachgrage levensstijl van de Tibetanen.

Pema Wemba

Een 'Lhamo' gepresenteerd door de Tibetan Music, Dance and Drama Society, Dharmsala, India.

Personages

Ngonpas (de vissers en jagers)	Phurbu Tsering Tsering Topgyal Chimee Dorje Tenzin Gompo Karma Gyaltsen
Gyaly (het koninklijk paar)	Champa Lungtok Ngawang Dhakpa
Ri Nga (de feeën)	Kusang Chodon Phurbu Kyizom Sonam Palmo Tsering Chodon Tsering Eudon
De Koning	Phurbu Tsering
Ministers	Karma Gyaltsen Tsering Topgyal
'Vluggevoet' (minister)	Ngawang Dhakpa
Norsang (de koopman)	Chimee Dorje
Lharik Dhamso	Namgyal Lhamo
Bootslieden	Sonam Wangdu Kalsang Wangchuk
De Papegaai	Dawa Thargay
Schorpioenen	Gompo Dorje Sonam Tsering
Pema Wemba	Tashi Thondup
Straatjongens	Kalsang Wangchuk Dawa Thargay Gompo Dorje
Oude dame	Sonam Wangdu
De Koningin van de Watergeesten	Tsering Chodon
Watergeesten	Chime Dorje Tsering Topgyal
De Demonen Bewakers	Chime Dorje Tsering Topgyal Tenzin Gompo Karma Gyaltsen
De Demonen Koningin	Champa Lungtok
Demonen Kinderen	Dawa Thargay Kalsang Wangchuk Gompo Dorje

Beulen	Champa Lungtok Chime Dorje
Padmasambhava	Tashi Thondup
Musici	Lutsa Sonam Tsering
Toneelleiding	Rimshi Phala
Regie	Ngawang Dhakpa en Jayang Norbu

Llamo, Tibetaans Volkstheater

Korte Inhoud

De jagers en vissers voeren een rituele dans uit om de grond te 'zuiveren'. Dan volgt een zegeningsdans door het Koninklijk Paar. Tenslotte dansen en zingen de feeën.

De machtige koning Lok Pae Chu Chee van Mutiksher is jaloers op de intelligente leider van de kooplieden, Norsang en vreest dat deze hem eens naar de kroon zal steken. De koning roept zijn ministers bijeen en stuurt zijn vertrouweling minister Vluggevoet naar Lharik Dhamso, Norsangs vrouw. Zij vertelt haar man dat de 'minister van de duivel' hem verzoekt mee te gaan naar het paleis.

De koning vraagt Norsang of hij het wensjuweel 'Gendhee Kunchung' voor hem wil halen. Ten teken van loyaliteit geeft Norsang de koning een gelukssjerp. Met het argument dat hij zich te oud voelt wil Norsang de opdracht teruggeven. De koning is boos en dreigt Norsangs vrouw te straffen. De koopman zwicht en besluit de reis te aanvaarden.

Wanneer men een paar dagen onderweg is, vertelt de papegaai zijn angstige droom: het schip zal door reuze-schorpioenen worden vernield. De papegaai vliegt terug naar India. De droom van de papegaai wordt werkelijkheid. Norsang kan zich aan een houten paardekop vastklampen, maar de 'Slechte Wind' voert hem naar Singala (Ceylon), het land van de demonen. Norsang keert niet terug van zijn reis.

Goeroe Padmasambhava overziet vanuit zijn hemel de tien hoeken van het universum. Zijn blik valt op de treurende Lharik Dhamso en uit medelijden zendt hij een lichtstraal naar het lichaam van Norsangs vrouw. Negen maanden later baart zij een kind. De hemelse machten wassen het kind, bestrooien het met bloemen en geven het de naam Pema Wemba: 'de zoon die het hart van zijn moeder beroert'. De jongen valt op door zijn verschijning en intelligentie. Wanneer hij drie jaar oud is, vertelt hij zijn moeder dat hij de ketters zal verjagen en de edele doktrines van Boeddha zal verdedigen. Zijn moeder adviseert hem zich voorlopig verborgen te houden.

Maar Pema Wemba wil iets ondernemen om zijn moeder en zichzelf voor armoede te behoeden. Hij spint wollen draden en gaat naar de markt om ze te verhandelen. Op de markt ontmoet hij een oude vrouw die schelp-munten te koop aanbiedt. Onder een palmboom gaan Pema Wemba en de oude vrouw handelen. Het resultaat is dat Pema Wemba voor de helft van zijn koopwaar alle schelpen verkrijgt. De oude vrouw voelt zich bedrogen en noemt Pema Wemba een slechte zoon van een edele vader. Nieuwsgierig geworden, geeft Pema Wemba de schelpen en zijn hele voorraad wollen draden aan de oude vrouw, in ruil voor haar relaas over de tragedie van haar vader. In een zwaarmoedige stemming keert Pema Wemba huiswaarts.

Vanaf het dak van het paleis kijkt de koning door een teleskoop naar de markt. Hij valt bijna te pletter wanneer hij in verrukking raakt van de schitterende draden die hij ziet onder de palmboom. Minister Vluggevoet moet op onderzoek uit en vraagt de oude vrouw uit welk vreemd land de draden afkomstig zijn. Onder bedreiging vertelt de oude vrouw van wie zij de draden kreeg.

De koning laat Pema Wemba ontbieden. De koning wil Pema Wemba als zijn zoon beschouwen en zegt hem het wensjuweel te gaan halen bij de Koningin van de Watergeesten. Pema Wemba zegt te jong te zijn voor zo'n onderneming, maar de koning laat hem geen keus. Lharik Dhamso is bedroefd als zij hoort dat haar zoon de ongeluksreis moet maken. Ze gaat godinnen om hulp vragen, die haar vertellen dat Pema Wemba drie beproevingen zal moeten doorstaan. Ten eerste zal hij de eindeloze oceaan moeten oversteken om de edelsteen te bemachtigen. Dan zal hij naar het land der demonen gaan, om een gouden schaal en stok te halen. Tenslotte zal hij op de Oostelijke bergen verbranden. Om hem te wapenen tegen deze beproevingen reciteren de godinnen een aantal wijze raadgevingen, de zgn. 'mantra's.'

Pema Wemba gaat op reis. Hij bezweert de aanval van de reuze-schorpioenen door het uitspreken der mantra's. De schorpioenen veranderen in watergeesten en laten Pema Wemba passeren. Hij ontmoet de Koningin der Watergeesten. Zij informeert naar de oorsprong van Pema Wemba's macht. Hij leert haar de mantra's en als zij die uitspreekt wordt zij jong en mooi. In het paleis verzoekt de koningin Pema Wemba te blijven. Zij geeft hem het wensjuweel. Met behulp van de macht van de edelsteen keert Pema Wemba onmiddellijk terug naar het huis van zijn moeder. Die wil aanvankelijk de deur niet openen omdat zij vermoedt dat het minister Vluggevoet is, die haar wil beetnemen. Wanneer Pema Wemba evenwel de mantra's uitspreekt verwelkomt een jong en mooi geworden moeder haar zoon.

De koning verneemt het nieuws van Pema Wemba's terugkeer en andermaal moet Vluggevoet op pad om Pema Wemba te halen. De koning verwijt Pema Wemba dat hij het juweel niet aan hem heeft gegeven en als straf voor dit verraad moet Pema Wemba in het land der demonen de gouden schaal en stok bemachtigen.

Gewapend met de mantra's verschaft Pema Wemba zich de toegang tot het paleis van de Koningin der Demonen. De koningin tracht Pema Wemba op te eten, doch als deze de mantra's reciteert, wordt hij weer uitgebraakt. Verbaasd over Pema Wemba's kunnen, geeft de koningin hem de gouden pan en de stok. Pema Wemba verandert de koningin der demonen en de vier wachters in schone feeën, en gaat dan rechtstreeks naar de slechte koning.

De koning roept de twee beulen want Pema Wemba moet sterven door verbranding omdat hij vijf koninginnen heeft, en de koning slechts één. De beulen voeren Pema Wemba naar de top van de Oostelijke Bergen en zetten hem op een hoge stapel droog hout. Pema Wemba spreekt de mantra's uit en het vuur deert hem niet. De beulen zijn doodsbenauwd. Om het leven van de beulen te redden besluit Pema Wemba zichzelf te laten verbranden.

De vijf feeën komen naar de top van de Oostelijke Bergen en spreken mantra's uit. Op dat moment ontstaat ter plaatse een zee die de bergen doet verdwijnen. Een der feeën verzamelt de as van Pema Wemba in een 'wind-zak'. Op de plaats waar ze de zak in het water gooit groeit een grote lotusplant. In het midden van de zich openende bloem verschijnt een kind: de reinkarnatie van Pema Wemba, de grote Goeroe Padmasambhava. De Goeroe gaat tijdelijk een kluzenaarsbestaan leiden.

Vier feeën – de vijfde begeleidt de Goeroe – nemen de slechte koning en minister Vluggevoet mee op de vliegende gouden schaal om ze te laten verzwelgen door de demonen. De goeroe wordt gekroond in een nieuw paleis en mensen uit alle delen van het land brengen hem geschenken. De Goeroe stelt vast dat de ketterij is vernietigd en dat de beginselen van Boeddha zegevieren.

Summary

The fishermen and the hunters perform a ritual dance to purify the soil. Then the soil is blessed by a dance of the Royal Pair. Finally, the fairies perform a special song and a dance.

The mighty King Lok Pae Chu Chee is jealous of the intelligence of Norsang, chief of the merchants. He is afraid that one day, Norsang will overthrow him. Thus the King summons all the ministers and send his trusted adviser Swift Foot to the mansion of Norsang. Lharik Dhamso opens the door and tells her husband that the 'minister of the devil' asks him to come to the royal palace.

The King asks Norsang to get the wish fulfilling jewel Gendhee Kungchung for him. Norsang offers the King a good luck scarf as a token of loyalty, but says that he is too old to make the voyage. The King is angry and threatens to punish Lharik Dhamso. Norsang yields to this argument.

After sailing for a few days the parrot relates his bad dream to Norsang: the ship will be destroyed by giant scorpions. The parrot flies back to India. The dream becomes reality. Norsang manages to cling to a wooden horse head, but the Bad Wind blows him to Singala (Ceylon), land of the demons. Thus Norsang does not return from his voyage.

From his heaven Guru Padmasambhava is surveying the ten corners of the universe. He happens to notice the mourning wife of Norsang. The Guru projects a ray of light into her body. After nine months she gives birth to a son. The goddesses wash the child, strew flowers and give the boy a name: Pema Wemba, *The Son That Touches The Heart Of His Mother.*

The boy's stature and intelligence far exceed all these of the other children. Three years old, he tells his mother that he will destroy the heretics and paint the noble Buddhist doctrines. His mother advises him to stay hidden for the present. But Pema Wemba does not want to become poor. He spins threads to sell on the market. On the market he meets an old woman. Under a palm tree he buys all the cowrie shells of the woman for half his supply of threads. The old woman feels cheated and she calls Pema Wemba a bad son of a noble father. Pema Wemba is very curious and offers all threads and shells in exchange for the story about his father. With a heavy heart Pema Wemba goes home.

From the top of his palace the King sees through a telescope that an old woman under a palm tree has such splendid strings. He almost falls down. Swift Foot is sent to the old woman to ask her from what strange foreign country the strings originate. When he threatens the woman with a sword, she tells the story of Pema Wemba.

The King sends for Pema Wemba. He tells him that he may be his son and charges him to get the wish fulfilling jewel from the Queen of the Water Spirits. Pema Wemba thinks himself too young for such a task, but the King leaves him no choice. Pema Wemba's mother is stricken with grief and asks the goddesses for help. They tell her that her son will have to face three hardships. First he has to cross the endless ocean to get the jewel. Then he will go to the land of the demons to get a golden pan and stick. Last of all he will burn on the top of the Eastern Mountains. To protect him from these hardships the goddesses tell Lharik Dhamso to teach her son 'potent mantras', the divine instructions.

Pema Wemba departs on his ship. When the giant scorpions attack him, he changes them into Water Spirits. He is permitted to pass through to the queen. He teaches her the mantras and when she utters them she becomes young and beautiful. The queen asks Pema Wemba to stay. But she gives him the jewel and by the power of it Pema Wemba returns directly to his mother's mansion. Not before Pema Wemba recites the mantras Lharik Dhamso opens the door. She has become young and beautiful.

But the evil King learns about the return of Pema Wemba and sends Swift Foot to bring him to the palace. The King is angry that Pema Wemba did not give him the gem and for this reason he must go to the land of the demons to take possession of the golden pan.

The magic mantras help Pema Wemba to get through to the Demon Queen. The queen tries to swallow the boy but when he utters the mantras he is vomited out immediately without any harm. Greatly amazed by this incident the queen gives the golden pan and stick to Pema Wemba. Pema Wemba changes the queen and the four guardians into beautiful fairies and then leaves for the evil king immediately. The king summons two executioners. Pema Wemba must be burnt because he has five queens, and the king only has one. The executioners take Pema Wemba to the top of the Eastern Mountains and place him on a huge pile of dry wood. Pema Wemba utters the mantras and does not burn. The executioners are very much afraid. To save their lives Pema Wemba burns himself.

Five fairies come to the top of the Eastern Mountains and they recite mantras. At the very moment a great sea covers the mountains. One of the fairies gathers the scattered ashes of Pema Wemba into a 'wind summoning bag'. On the spot where she drops the bag into the sea a great lotus plant grows. In the heart of the flower there is a baby. This child, the reincarnation of Pema Wemba, is the great Guru Padmasambhava. The Guru goes to a hermitage accompanied by one of the fairies. The other fairies take the king and Swift Foot to the land of demons.

The two evil men are eaten by the demons.

The Guru is crowned in a new palace and many people from all parts of the country come to pay him tribute. The Guru affirms that the heretics have been destroyed in favour of the Buddhist doctrines.